

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Eutropii Breviarium Historiae Romanae

Eutropius

Norimbergae, MDCCLXXXIV.

VD18 12711160

Liber Septimus.

urn:nbn:de:gbv:45:1-16405

LIBER SEPTIMVS.

CAP. I. **A**nno Urbis septingentesimo fere ac nono, interfecto Caesare, bella ciuilia reparata sunt. Percussioribus enim Caesaris senatus fauebat. Antonius COS. partium Caesaris, ciuilibus bellis opprimere eos conabatur. Ergo turbata republica multa Antonius scelera committens, a senatu hostis iudicatus est. Missi ad eum persequendum duo COSS. Pansa et Hirtius, et Octauianus adolescens, annos X et VIII natus, Caesaris nepos, quem ille testamento heredem reliquerat, et nomen suum ferre iusserat. Hic est, qui postea Augustus est dictus, et rerum potitus. Quare profecti contra Antonium tres duces, vicerunt eum. Euenit tamen, ut victores COSS. ambo morerentur. Quare tres exercitus uni Caesari Augusto paruerunt.

CAP. II. Fugatus Antonius, amisso exercitu confugit ad Lepidum, qui Caesaris magister equitum fuerat, et tum copias militum grandes habebat: a quo susceptus est. Mox Lepido operam dante
Cae-

Caesar cum Antonio pacem fecit; et quasi vindicaturus patris sui mortem, a quo per testamentum fuerat adoptatus, Romam cum exercitu profectus, extorsit, ut sibi XX anno consulatus daretur. Senatum proscripsit, cum Antonio et Lepido, et rempublicam armis tenere coepit. Per hos etiam Cicero orator occisus est, multique alii nobiles.

CAP. III. Interea Brutus et Cassius, interfectores Caesaris, ingens bellum mouerunt: erant enim per Macedoniam et Orientem multi exercitus, quos occupauerant. Profecti igitur contra eos Caesar Octavianus Augustus et M. Antonius (remanerat enim ad defendendam Italiam Lepidus) apud Philippos Macedoniae urbem, contra eos pugnaverunt. Primo proelio victi sunt Antonius et Caesar: periit tamen dux nobilitatis Cassius: secundo Brutum, et infinitam nobilitatem, quae cum illis bellum gesserat, victam interfecerunt. Ac sic inter eos diuisa est res publica, ut Augustus Hispanias, Gallias, et Italiam teneret: Antonius Asiam, Pontum, Orientem. Sed in Italiam L. Antonius COS. bellum civile commouit, frater eius,

F 2

qui

❖ ————— ❖
 qui cum Caesare contra Brutum Cassium-
 que dimicauerat, Is apud Perusium, Tu-
 sciae ciuitatem, victus et captus est, ne-
 que occisus.

CAP. IV. Interim a Sexto Pompeio,
 Cn. Pompeii Magni filio, ingens bellum
 in Sicilia commotum est, his, qui super-
 fuerant ex partibus Bruti Cassique, ad
 eum confluentibus. Bellatum per Caesa-
 rem Augustum Octauianum, et M. An-
 tonium aduersus Sextum Pompeium. Pax
 postremo conuenit.

CAP. V. Eo tempore M. Agrippa in
 Aquitania rem prospere gessit: et L.
 Ventidius Bassus irrumpentes in Syriam
 Persas tribus proeliis vicit. Pacorum,
 regis Orodus filium, interfecit eo ipso
 die, quo olim Orodus, Persarum rex,
 per ducem Surenam, Crassum occiderat.
 Hic primus de Parthis iustissimum trium-
 phum Romae egit.

CAP. VI. Interim Pompeius pacem
 rupit; et nauali proelio victus, fugiens
 ad Asiam, interfectus est. Antonius,
 qui Asiam Orientemque tenebat, repu-
 diata sorore Caesaris Augusti Octauiani,
 Cleopatram, reginam Aegypti, duxit
 uxorem. Contra Persas ipse etiam pu-
 gna-

gnauit: primis eos proeliis vicit: regrediens tamen fame et pestilentia laborauit. Et cum instarent Parthi fugienti, ipsis pro victoria cessit.

CAP. VII. Hic quoque ingens bellum ciuile commouit, cogente uxore Cleopatra, regina Aegypti, dum cupiditate muliebri optat etiam in urbe regnare. Victus est ab Augusto nauali pugna clara et illustri apud Actium, qui locus in Ep^{ro} est: ex qua fugit in Aegyptum; et desperatis rebus, cum omnes ad Augustum transfirent, ipse se interemit: Cleopatra sibi aspidem admisit, et veneno eius extincta est. Aegyptus per Octavianum Augustum imperio Romano adiecta est, praepositusque ei Cn. Cornelius Gallus. Hunc primum Aegyptus Romanum iudicem habuit.

CAP. VIII. Ita bellis toto orbe confectis, OCTAVIANVS AVGVSTVS Romam rediit, XII anno, quam COS. fuerat. Ex eo rempublicam per quadraginta et quatuor annos solus obtinuit. Ante enim XII annis cum Antonio et Lepido tenuerat. Ita ab initio principatus eius usque ad finem LVI anni fue-

re, Obiit autem LXXVI anno, morte communi, in oppido Campaniae Atella. Romae in campo Martio sepultus est: vir, qui non immerito ex maxima parte Deo similis est putatus. Neque enim facile ullus eo aut in bellis felicior fuit, aut in pace moderatior. (XLIV annis, quibus solus gessit imperium,) ciuillissime vixit: in cunctos liberalissimus, in amicos fidissimus; quos tantis euexit honoribus, ut pene aequaret fastigio suo.

CAP. IX. Nullo tempore res Romana magis floruit. Nam exceptis ciuilibus bellis, in quibus inuictus fuit, Romano adiecit imperio Aegyptum, Cantabriam, Dalmatiam, saepe ante victam, sed penitus tunc subactam; Pannoniam, Aquitaniam, Illyricum, Rhaetiam, Vindelicos, et Salassos in Alpibus; omnes Ponti maritimas ciuitates: in his nobilissimas Bosporum et Panticapaeon. Vicit autem proeliis Dacos; Germanorum ingentes copias cecidit; ipsos quoque trans Albim fluuium submouit, qui in barbarico longe ultra Rhenum est. Hoc tamen bellum per Drusum priuignum suum administrauit, sicut per Tiberium, pri-

 priuignum alterum, Pannonicum, quo bello CCCC millia captiuorum ex Germania transtulit, et supra ripam Rheni in Gallia collocavit. Armeniam a Parthis recepit: obsides, (quod nulli antea,) Persae ei dederunt: reddiderunt etiam signa Romana, quae Crasso victo ademerant.

CAP. X. Scythae, et Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera et legatos ad eum miserunt. Gallatia quoque sub hoc provincia facta est, cum antea regnum fuisset: primusque eam M. Lollius pro praetore administravit. Tanto autem amore etiam apud barbaros fuit, ut reges, populi Romani amici, in honorem eius conderent ciuitates, quas Caesareas nominarent: sicut in Mauritania a rege Iuba; et in Palaestina, quae nunc urbs est clarissima. Multi autem reges ex regnis suis venerunt, ut ei obsequerentur: et habitu Romano, togati scilicet, ad vehiculum vel equum ipsius cucurrerunt. Moriens Diuus appellatus est. Rempubicam beatissimam Tiberio successori reliquit: qui priuignus ei, mox gener, postremo adoptione filius fuerat.

F 4

CAP.

CAP. XI. TIBERIVS ingenti focordia imperium gessit, graui crudelitate, scelestâ auaritia, turpi libidine. Nam nusquam ipse pugnavit: bella per legatos suos gessit: quosdam reges, per blanditias ad se euocatos, nunquam remisit: in quibus Archelaum Cappadocem, cuius etiam regnum in prouinciae formam rededit, et maximam ciuitatem appellari nomine suo iussit, quae nunc Caesarea dicitur, cum Mazaca antea vocaretur. Hic tertio et vigesimo octauo, ingenti omnium gaudio mortuus est in Campania.

CAP. XII. Successit ei CAIVS CAESAR, cognomento CALIGVLA, Drusi, priuigni Augusti, et ipsius Tiberii nepos; sceleratissimus, ac funestissimus: et qui etiam Tiberii dedecora purgauerit. Bellum contra Germanos suscepit; et ingressus Sueuiam, nihil strenue fecit. Stupra sororibus intulit: ex una etiam filiam agnouit. Cum aduersum cunctos ingenti auaritia, libidine, crudelitate fauaret, interfectus in palatio est anno aetatis suae XXIX, imperii III, mense X, dieque VIII.

CAP.

CAP. XIII. Post hunc CLAUDIUS
 fuit. patruus Caligulae Drusi, qui apud
 Mogontiacum monumentum habet filius:
 cuius et Caligula nepos erat. Hic me-
 die imperavit, multa gerens tranquille
 atque moderate, quaedam crudeliter et
 insulse. Britanniae bellum intulit, quam
 nullus Romanorum post Iulium Caesa-
 rem attigerat: eaque devicta per Cn. Sen-
 tium, et A. Plautium, illustres et nobi-
 les viros, triumphum celebrem egit.
 Quasdam insulas etiam ultra Britanniam
 in Oceano positas Romano imperio addi-
 dit, quae appellantur Orcades, filioque
 suo Britannici nomen imposuit. Tam ci-
 vilis autem circa quosdam amicos existi-
 tit, ut etiam Plautium, nobilem virum,
 qui in expeditione Britannica multa egre-
 gie fecerat, triumphantem ipse prosequeretur,
 et conscendenti Capitolium laevis
 incederet. Is vixit annos IV et LX,
 imperavit XIV. post mortem consecratus
 est, diuusque appellatus.

CAP. XIV. Successit huic NERO,
 Caligulae auunculo suo simillimus, qui
 imperium Romanorum et deformavit et
 diminuit: inusitatae luxuriae, sumtuum-
 que

que, ut qui exemplo Caii Caligulae calidis et frigidis lauaret unguentis: retibus aureis piscaretur, quae blatteis funibus extrahebat. Infinitam partem senatus interfecit; bonis omnibus hostis fuit. Ad postremum se tanto dedecore prostituit, ut et saltaret et cantaret in scena, citharodico habitu vel tragico. Parricidia multa commisit, fratre, uxore, matre interfectis. Urbem Romam incendit, ut spectaculi eius imaginem cerneret, quali olim Troia capta arserat. In re militari nihil omnino ausus, Britanniam pene amisit. Nam duo sub hoc nobilissima oppida capta illic atque euerfa sunt: Armeniam Parthi sustulerunt, legionesque Romanas sub iugum miserunt. Duae tamen prouinciae sub eo factae sunt, Pontus Polemoniachus, concedente rege Polemone; et Alpes Cottiae, Cottio rege defuncto.

CAP. XV. Per haec Romanae urbi execrabilis, ab omnibus simul destitutus, et a senatu hostis iudicatus, cum quaereretur ad poenam (quae poena erat talis, ut nudus per publicum iuductus, furca capiti eius inserta, virgis usque ad mortem caederetur, atque ita praeci-

 cipitaretur de saxo) e palatio fugit, et in suburbano se liberti sui, quod inter Salariam et Nomentanam viam ad quartum urbis milliarium, interfecit. Aedificauit Romae thermas, quae ante Neronianae dictae; nunc Alexandrinae appellantur. Obiit trigesimo et altero aetatis anno, imperii quarto decimo, atque in eo omnis familia Augusti consumpta est.

CAP. XVI. Huic Seruius GALBA successit, antiquissimae nobilitatis senator, cum septuagesimum et tertium annum ageret aetatis: ab Hispanis et Gallis imperator electus, mox ab uniuerso exercitu libenter acceptus. Nam priuata eius vita insignis fuerat militaribus et ciuilibus rebus; saepe consul, saepe pro consule, frequenter dux in grauissimis bellis. Huius breue imperium fuit, et quod bona haberet exordia, nisi ad seueritatem propensior videretur. Infidiis tamen Othonis occisus est, imperii mense septimo: iugulatus in foro Romae, sepultusque in hortis suis, qui sunt Aurelia via non longe ab urbe Roma.

CAP.

CAP. XVII. OTHO, occiso Galba, inualit imperium, materno genere nobilior quam paterno, neutro tamen obscuro: in priuata vita mollis, (et Neronis familiaris:) in imperio documentum sui non potuit ostendere. Nam cum iisdem temporibus, quibus Otho Galbam occiderat, etiam Vitellius factus esset a Germanicianis exercitibus imperator, bello contra eum suscepto, cum apud Bebricum in Italia leui proelio victus esset, ingentes tamen copias ad bellum haberet, sponte semetipsum occidit. Petentibus militibus, ne tam cito de belli desperaret euentu, cum tanti se non esse dixisset, ut propter eum ciuile bellum commoueretur; voluntaria morte obiit, trigesimo et octauo aetatis anno, nonagesimo et quinto imperii die.

CAP. XVIII. Dein VITELLIVS imperio potitus est, familia honorata magis, quam nobili. Nam pater eius non admodum clare natus, tres tamen ordinarios gesserat consulatus. Hic cum multo dedecore imperauit, et graui faetitia notabilis, praecipue ingluuie et voracitate: quippe cum de die saepe
 quar-

quarto vel quinto feratur epulatus. Notissima certe coena memoriae mandata est, quam ei Vitellus frater exhibuit; in qua, super ceteros sumtus, duo millia piscium, septem autem millia appofita traduntur. Hic cum Neroni fimilis esse vellet, atque id adeo prae se ferret, ut etiam exsequias Neronis, quae humiliter sepultae fuerant, honoraret, a Vespasiani ducibus occisus est, interfecto prius Sabino, Vespasiani imperatoris fratre, quem cum Capitolio incendit. Interfectus autem est, et magno dedecore tractus per urbem Romam publice, nudus, erecta coma et capite, subiecto ad mentum gladio, stercore in vultum et pectus ab omnibus obuiis appetitus: postremo iugulatus, et in Tiberim deiectus, etiam communi caruit sepultura. Perit autem aetatis anno septimo et quinquagesimo, imperii mense VIII et die uno.

CAP. XIX. VESPASIANVS huic successit, factus apud Palaestinam imperator; princeps obscure quidem natus, sed optimis comparandus; priuata vita illustris; ut qui a Claudio in Germaniam, de-

deinde in Britanniam missus, tricies et bis cum hoste conflixerit; duas validissimas gentes, XX oppida, insulam Veſtam, Britanniae proximam, imperio Romano adiecerit. Romae se in imperio moderatissime gessit: pecuniae tamen avidior fuit, ita ut eam nulli iniuste auferret: quam cum omni diligentiae prouisione colligeret, tamen studiosissime largiebatur, praecipue indigentibus. Nec facile ante eum cuiusquam principis vel maior est liberalitas comperta, vel iustior. Placidissimae bonitatis, ut qui maiestatis quoque contra se reos non facile puniret ultra exilii poenam. Sub hoc Iudaea Romano accessit imperio; et Hierosolima, quae fuit urbs nobilissima Palaestinae. Achaiam, Lyciam, Rhodum, Byzantium, Samum, quae liberae ante hoc tempus fuerant: item Thraciam, Ciliciam: Commagenem, quae sub regibus amicis egerant, in prouinciarum formam redegit.

CAP. XX. Offensarum et inimicitiarum immemor fuit: conuicia a caustidicis et philosophis in se dicta, leuiter tulit: diligens tamen coercitor disciplinae militaris. Hic cum Tito filio de
Hie-

❖

Hierosolymis triumphauit. Per haec cum senatui et populo, postremo cunctis amabilis ac iucundus esset, profluuio ventris extinctus est in villa propria, circa Sabinos, annum aetatis agens sexagesimum nonum, imperii nonum, et diem septimum: atque inter diuos relatus est. Genituram filiorum ita cognitam habuit, ut cum multae contra eum coniurationes fierent, quas patefactas ingenti dissimulatione contempsit, in senatu dixerit, *aut filios sibi successuros, aut neminem.*

CAP. XXI. Huic TITVS filius successit, qui et ipse Vespasianus est dictus, vir omnium virtutum genere mirabilis adeo, ut *amor et deliciae humani generis* diceretur. Facundissimus, bellicosissimus, moderatissimus: causas latine egit; poemata et tragoedias graece composuit. In oppugnatione Hierosolymorum sub patre militans, XII oppugnatores, XII sagittarum ictibus confixit. Romae tantae ciuitatis in imperio fuit, ut nullum omnino puniret: conuictos aduersum sese coniurationis ita dimiserit, ut in eadem familiaritate, qua antea, habue-

 buerit. Facilitatis liberalitatisque tantae fuit, ut, cum nulli quidquam negaret et ab amicis reprehenderetur, responderit, *nullum tristem debere ab imperatore discedere.* Praeterea cum quadam die in coena recordatus fuisset, nihil se illo die cuiquam praestitisse, dixerit: *amici, hodie diem perdididi.* Hic Romae amphitheatrum aedificauit, et quinque millia ferarum in dedicatione eius occidit.

CAP. XXII. Per haec inusitato fauore dilectus, morbo periit in ea, qua pater, villa, post biennium, menses octo, dies XX, quam imperator erat factus, aetatis anno altero et quadragesimo. Tantus luctus eo mortuo publicus fuit, ut omnes tanquam in propria doluerint orbitate. Senatus obitus ipsius circa vesperam nunciato, nocte irrupit in curiam, et tantas rei mortuo laudes gratiasque congescit, quantas nec viuo unquam egerat, nec praesenti. Inter diuos relatus est.

CAP. XXIII. DOMITIANVS mox accepit impetium, frater ipsius iunior: Neroni, aut Caligulae, aut Tiberio familiarior,

lior, quam patri vel fratri suo. Primis tamen annis moderatus in imperio fuit, mox ad ingentia vitia progressus, libidinis, iracundiae, crudelitatis, auaritiae, tantum in se odii concitauit, ut merita et patris et fratris aboleret. Interfecit nobilissimos ex senatu: dominum se et deum primus appellari iussit: nullam sibi nisi auream et argenteam statuam in Capitolio poni passus est: consobrinos suos interfecit: superbia quoque in eo execrabilis fuit. Expeditiones quatuor habuit: unam aduersum Sarmatas; alteram aduersum Cattos, duas aduersum Dacos. De Dacis Cattisque duplicem triumphum egit: de Sarmatis solam lauream usurpauit. Multas tamen calamitates iisdem bellis passus est. Nam in Sarmatia legio eius cum duce interfecta: et a Dacis Oppius Sabinus consularis, et Cornelius Fuscus, praefectus praetorio, cum magnis exercitibus occisi sunt. Romae quoque multa opera fecit: in his Capitolium, et Forum transitorium, Odeum, Diuorum Porticus, Iseum, Serapeum, ac Stadium. Verum cum ob scelera uniuersis exosus esse coepisset, interfectus est suorum coniuratione in

• *Eutropius.* G pa-

palatio, anno aetatis XLV, imperii quinto decimo. Funus eius cum ingenti dedecore per vespillones exportatum, et ignobiliter est sepultum.

LIBER OCTAVVS.

CAP. I. **A**nno octingentesimo et quinquagesimo ab urbe condita, Vetere et Valente consulibus, respublica ad prosperrimum statum rediit, bonis principibus ingenti felicitate commissa. Domitiano enim, exitiabili tyranno, NERVA successit, vir in priuata vita moderatus et strenuus; nobilitatis mediae. Qui senex admodum, operam dante Petronio Secundo, praefecto praetorio; item Parthenio interfectore Domitiani, imperator factus, aequissimum se et ciuillissimum praebuit. Reipublicae diuina prouisione consuluit, Traianum adoptando. Mortuus est Romae post annum et quatuor menses imperii sui, ac dies octo: aetatis septuagesimo et altero anno: atque inter diuos relatus est.

CAP.